

poročevalec

DRŽAVNEGA SVETA REPUBLIKE SLOVENIJE

Ljubljana, 18. julij 2007

letnik XV

Št. 20

Mnenje državnega sveta ob obravnavi predloga zakona o pokrajinah - prva obravnava 2

Mnenje državnega sveta ob obravnavi predloga zakona o volitvah v pokrajinah - prva obravnava 4

Mnenje državnega sveta ob obravnavi predloga zakona o financiranju pokrajin - prva obravnava 5

Mnenje državnega sveta ob obravnavi predloga zakona o službi v slovenski vojski - druga obravnava 6

STROKOVNA POSVETA

Sklepi državnega sveta ob obravnavi zaključkov posveta z naslovom *V pričakovanju novega nacionalnega programa za kulturo* 14

Sklepi državnega sveta ob obravnavi zaključkov posveta na temo *Kako narediti institucije prijaznejše starejšim* 17

Druga alineja 1. odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije - državni svet daje državnemu zboru mnenja o vseh zadevah iz njegove pristojnosti

---

Mnenje državnega sveta ob obravnavi **predloga zakona o pokrajinah** - prva obravnava, EPA 1472

Državni svet Republike Slovenije je na 56. seji, dne 4. 7. 2007, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03 in 69/04) sprejel naslednje

M N E N J E

k predlogu zakona o pokrajinah (ZPok) - prva obravnava

Državni svet **podpira** predlog zakona kot primerno podlago za nadaljnjo obravnavo.

Državni svet poudarja, da je ustanovitev pokrajin nujna z vidika uravnoveženega razvoja Slovenije, saj je njihovo temeljno poslanstvo uresničevanje razvojnih politik. Pokrajinsko zakonodajo je zato treba čim prej sprejeti, saj bo v nasprotnem primeru odločanje o njihovi ustanovitvi preloženo za nedoločen čas.

Državni svet ocenjuje, da so predlagane rešitve rezultat vseh dosedanjih prizadevanj za usklajevanje različnih interesov pri ustanavljanju pokrajin in najbližje političnemu konsenzu.

Čeprav bo vlada predložila v zakonodajni postopek predlog zakona o ustanovitvi pokrajin šele po koncu javne razprave o predlogu območij pokrajin v Sloveniji, z imeni in sedeži, je vprašanje glede števila pokrajin in posledično njihovi velikosti pomembno že sedaj, saj so od tega odvisne tudi konkretne rešitve v predlogu zakona o pokrajinah. Vladni predlog območij pokrajin v Sloveniji, z imeni in sedeži, predvideva ustanovitev 14 pokrajin, vendar bi po mnenju Državnega sveta z ustanovitvijo manjšega števila pokrajin dosegli višjo stopnjo decentralizacije, poleg tega bi dobili večje in učinkovitejše pokrajine, ki bi imele večji finančni, razvojni in kadrovski potencial. Zato bi lahko učinkoviteje prevzele večji obseg prenešenih nalog. Državni svet poudarja, da so razlike med predlaganimi 14 pokrajinami glede na število prebivalcev prevelike, praktično v razmerju 1 : 10, zato bi bilo kakršnokoli povečanje njihovega števila nesprejemljivo. Za krepitev čezmejnega sodelovanja z regijami sosednjih držav potrebujemo gospodarsko močne pokrajine, saj regije v sosednjih državah ne bodo imele interesa za sodelovanje z razvojno šibkimi in majhnimi pokrajinami. Poleg tega povečanje števila pokrajin ne bi bilo v skladu z Uredbo (ES) št. 1059/2003 Evropskega parlamenta in Sveta o oblikovanju skupne klasifikacije statističnih teritorialnih enot, ki določa, da je povprečna velikost teritorialne enote na ravni NUTS 3 opredeljena z minimalno 150.000 prebivalcev.

Državni svet meni, da kohezijska politika Evropske unije in upravno teritorialna členitev ozemlja Republike Slovenije na ravni NUTS 2 in NUTS 3 ni v neposredni povezavi z upravno-politično členitvijo Slovenije na drugem nivoju lokalne samouprave. Res pa je, da je eden izmed ciljev regionalizacije tudi poenotenje teritorialne členitve Slovenije na ravni NUTS 3 s členitvijo na pokrajine, ki naj bi postale nosilec regionalnega razvoja.

Glede na navedeno in ob predpostavki, da obstaja majhna verjetnost, da bi uspeli z uveljavljanjem izjeme za več kot eno dodatno pokrajino, Državni svet ugotavlja, da bi bilo smiselno v nadaljnjih razpravah iskati rešitev v smeri manjšega števila pokrajin, kot je sedanji predlog 14 pokrajin.

Vlada in Državni zbor naj pri dokončnem oblikovanju imen in sedežev pokrajin v največji možni meri upoštevata mnenja lokalnih skupnosti, hkrati pa Državni svet pričakuje, da se bodo občinski sveti znotraj pokrajin uspeli uskladiti o sedežih pokrajin ter o območjih pokrajin.

Državni svet podpira postopen prenos nalog z državnega nivoja na pokrajine ter uvedbo enotirnega upravnega sistema, ki je racionalnejši od dvotirnega upravnega sistema, saj slednji ob hkratnem delovanju pokrajinskih uprav in upravnih okrajev zagotovo pomeni podvajanje administrativnih struktur in s tem povečanje javnofinančnih izdatkov. Enotirni upravni sistem lahko zagotovi racionalizacijo javne uprave in višjo stopnjo decentralizacije v smislu prenosa nalog z državnih organov na organe lokalne samouprave. Ob tem Državni svet tudi poudarja, da je vprašanje prenosa nalog pomembno, saj od tega ni odvisna samo stopnja decentralizacije, ampak tudi učinkovitost in fleksibilnost razvojnih politik v pokrajinah. Izvajanje razvojne politike je lahko bistveno bolj učinkovito in uspešno, v kolikor ima nosilec na razpolago tudi ustrezne administrativne in upravne vzvode.

Državni svet se strinja s stališčem Združenja občin Slovenije, da je predlagana pristojnost sveta občin, ki ga sestavljajo župani občin z območja pokrajin, premajhna, saj bodo lahko koalicije znotraj pokrajinskih svetov v primeru navadne večine pri ponovnem odločanju v večini primerov preglasovale odločitve svetov občin. Zato bi bilo primerno okrepiti njegovo vlogo v smislu določitve zahtevnejše večine pri ponovnem odločanju pokrajinskega sveta o amandmajih sveta občin, in sicer dvotretjinsko večino. S tem bi bile sprejete odločitve bolj preverjene in bi uživale višjo stopnjo konsenza. Okrepitev vloge sveta občin v smeri odločanja z večjo stopnjo konsenza v pokrajinskem svetu je pomembna tudi z vidika števila prebivalcev na pokrajino. Kar nekaj predlaganih pokrajin obsega mestne občine in regijska središča, v katerih je več kot polovica prebivalcev celotne pokrajine. Vpliv članov pokrajinskega sveta, ki bodo izvoljeni na območjih mestnih občin in regijskih središč, bo v teh primerih večji in se bo lahko preko odločitev pokrajinskega sveta odražal v razvojni politiki pokrajine. To pomeni, da bodo sprejete odločitve bolj v interesu mestnih občin in regijskih središč znotraj pokrajin.

Državni svet podpira predlagano rešitev, da je funkcija člana pokrajinskega sveta nezdružljiva s funkcijo župana.

V zvezi s predlaganimi nalogami regionalnega pomena Državni svet opozarja, da je treba v nadaljnji obravnavi bolj jasno opredeliti naloge na področju visokega šolstva in razvoja v povezavi z zakonom o visokem šolstvu. Na nivoju pokrajin lahko govorimo o visokošolskih strokovnih študijskih programih, ne pa o univerzitetnih študijskih programih.

Ustavna določila o pokrajinah kot drugega nivoja lokalne samouprave ne predvidevajo, da bi imele pokrajine kakršnokoli vlogo v zakonodajnem procesu na državni ravni. V kolikor bo prišlo do uvedbe pokrajin, bodo potem, ko bodo zaživele, zagotovo pokazale interes, da so zastopane tudi na državni ravni. Državni svet je mnenja, da je primeren organ za predstavljanje in usklajevanje interesov pokrajin na nivoju države.

Mnenje državnega sveta ob obravnavi **predloga zakona o volitvah v pokrajinah** - prva obravnava, EPA 1473

Državni svet Republike Slovenije je na 56. seji, dne 4. 7. 2007, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03 in 69/04) sprejel naslednje

M N E N J E

k predlogu zakona o volitvah v pokrajinah (ZVPok) - prva obravnava

Državni svet **podpira** predlog zakona kot primerno podlago za nadaljnjo obravnavo.

Določitev volilnega sistema v pokrajinah je delno povezano tudi z vlogo sveta občin, katero bi morali povečati z določitvijo zahtevnejše večine pri ponovnem odločanju pokrajinskega sveta o amandmajih sveta občin. Dejstvo je, da v nekaterih predlaganih pokrajinah prevladujejo mestna območja in regijska središča, ki imajo več kot polovico prebivalcev v pokrajini. Zaradi zahteve po enakomerni zastopanosti (en član pokrajinskega sveta voljen na približno enako število prebivalcev) to pomeni, da bo v pokrajinskem svetu več članov, izvoljenih na območjih mestnih občin in regijskih središč, kar se lahko odraža v odločitvah pokrajinskega sveta v smeri interesov teh območij.

Državni svet ugotavlja, da bo vsebina zakona o volilnih enotah, ki bo predložen v obravnavo v Državni zbor po ustanovitvi pokrajin, pomembna, saj je povezana s številom oziroma oblikovanjem območij pokrajin. Zagotovitev enakomerne zastopanosti bo lahko problematična v tistih okoljih, kjer imamo izrazita regionalna središča, ki dominirajo nad ostalim delom pokrajine. V zvezi z oblikovanjem volilnih enot Državni svet opozarja na 16. člen predloga zakona, saj se v primeru, da bo ena volilna enota obsegala več občin, lahko zgodi, da majhne občine ne bodo imele svojega predstavnika v pokrajinskem svetu oziroma v njem nihče ne bo zastopal interesov prebivalcev in prebivalcev majhnih občin.

Če bomo zamudili z načrtovano izvedbo prvih volitev v pokrajinske svete, ki naj bi bile hkrati z državnozborskimi volitvami jeseni 2008, se zna zgoditi, da bodo v Sloveniji v prihodnje skoraj vsako leto volitve.

Mnenje državnega sveta ob obravnavi **predloga zakona o financiranju pokrajin** - prva obravnava, EPA 1474

Državni svet Republike Slovenije je na 56. seji, dne 4. 7. 2007, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03 in 69/04) sprejel naslednje

M N E N J E

k predlogu zakona o financiranju pokrajin (ZFPok) - prva obravnava

Državni svet **podpira** predlog zakona kot primerno podlago za nadaljnjo obravnavo.

Državni svet ugotavlja, da predlagan sistem financiranja pokrajin temelji na primerni porabi, pri čemer se vnaša korekcijski faktor, ki je vezan na razvitost pokrajine. V kolikor bodo prihodki pokrajine manjši od izračunane primerne porabe, bodo pokrajine prejemale še finančno izravnavo iz sredstev državnega proračuna. Za financiranje razvojnih nalog je predlagatelj predvidel odstopljen delež davka na dohodek pravnih oseb in izravnavo neenakomernega priliva tega prihodka, da posamezna okolja ne bi ostala brez virov za izvajanje razvojnih nalog.

Glede zadolževanja pokrajin je predlagatelj sledil rešitvam, ki so določene za zadolževanje občin, pri čemer predlog zakona o financiranju pokrajin ureja vprašanje dovoljenega obsega dolgoročnega zadolževanja za investicije, medtem ko bo v celoti zadolževanje javnega sektorja urejal zakon o javnih financah, ki je v zaključni fazi priprave.

Po mnenju Državnega sveta je vprašanje števila pokrajin in posledično njihove velikosti pomembno povezano s predlaganimi rešitvami v predlogu zakona o financiranju pokrajin.

Predlagan model financiranja predstavlja sprejemljiv kompromis, ki je prilagojen modelu 14 pokrajin, ki se je oblikoval v dosedanjih postopkih. Razlike med predlaganimi 14 pokrajinami so izredno velike. Glede na število prebivalcev so te razlike v razmerju 1:10, v smislu finančnih, kadrovskih in drugih razvojnih potencialov pa so razlike še večje. V kolikor bo prišlo do predloga delitve države z Ljubljano kot samostojno pokrajino, bodo zaradi njene večje ekonomske moči razlike med njo in ostalimi pokrajinami še večje. Zato bi bilo treba v primeru spreminjanja območij in velikosti pokrajin predlagan sistem financiranja modificirati tako, da bo vsem pokrajinam zagotovil ustrezen potencial za

opravljanje razvojnih nalog oziroma ustrezne finančne vire, ki bodo omogočali izvajanje razvojnih politik v bodočih pokrajinah.

Če pokrajinam ne bomo zagotovili zadostnega obsega lastnih finančnih virov za izvajanje lastnih politik, se bo ponovila zgodba s prvega nivoja lokalne samouprave, ko so bile občine odvisne od finančne izravnave. V tem primeru pa ne moremo govoriti o finančni avtonomiji in zagotavljanju lastnih virov ter od pokrajin ne moremo pričakovati, da bodo sposobne prevzeti svoj del odgovornosti za regionalni razvoj, kot se to od njih pričakuje.

Mnenje državnega sveta ob obravnavi **k predlogu zakona o službi v slovenski vojski**
- druga obravnava, EPA 1410

Državni svet Republike Slovenije je na 56. seji, dne 4. 7. 2007, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03 in 69/04) sprejel naslednje

M N E N J E

k predlogu zakona o službi v slovenski vojski (ZSSloV) - druga obravnava

Državni svet **podpira** predlog zakona.

Po mnenju predlagatelja je dosedanji razvoj in uveljavljanje poklicne vojske s pogodbeno rezervo, postopno doseganje organizacijskih, kadrovskih, tehničnih in funkcionalnih vojaških zmogljivosti, postopno povečevanje sodelovanja pri izvrševanju obveznosti v mednarodnih organizacijah, povečevanje povezljivosti za skupno delovanje z vojaškimi organizacijami članic Nato in EU in drugi procesi, povečal potrebo, da se s posebnim zakonom uredi vojaška služba v Slovenski vojski. Kljub načelnim rešitvam v Zakonu o obrambi o opravljanju vojaške službe, vodenju in poveljevanju ter širjenju določb, ki urejajo posebna delovno pravna vprašanja, ki izhajajo iz značilnosti in posebnih zahtev vojaške službe, postaja postopoma ureditev, ki je že zajeta v Zakonu o obrambi preozka in premalo prilagojena potrebam delovanja Slovenske vojske. Vseh vprašanj in ugotovljenih pomanjkljivosti ni mogoče urediti, spremeniti oziroma nadomestiti s spreminjanjem Pravil službe v Slovenski vojski, saj gre pretežno za vprašanja, ki se jih lahko ureja le z zakonom, ne pa s pravili službe. V zakonu o vojaški službi je treba urediti temeljne odnose v vojaški organizaciji, ki neposredno vplivajo na izvajanje vojaške službe in ki so se doslej urejali predvsem s Pravili službe v Slovenski vojski. Temeljni cilj Zakona o službi v Slovenski vojski je podrobneje urediti v skladu z načeli in osnovnimi rešitvami določenimi v Zakonu o obrambi, načine in oblike uresničevanja nalog Slovenske vojske, poveljevanje in druga vprašanja, ki so podlaga za učinkovito opravljanje vojaške službe. Naloge Slovenske vojske so določene z

Zakonom o obrambi, z Zakonom o službi v Slovenski vojski pa se določajo oblike in načini izvajanja nalog Slovenske vojske.

Predlagatelj je v oceni stanja in razlogih za sprejem zakona po mnenju Državnega sveta navedel prepričljive razloge, ki narekujejo sprejem posebnega zakona, ki je posledica že sprejetih odločitev slovenske politike.

IV. poglavje (Poveljevanje) izvira iz preteklih obtožb o domnevnem spolnem nadlegovanju (ki so se izkazale kot neutemeljene) in elementov stroge vojaške hierarhije.

Jasna določitev je velikega pomena za uveljavljanje pravic in dolžnosti tako da bodo vojaške osebe lahko nedvomno vedele, zoper katere odločitve imajo možnost ugovora in kasnejše pritožbe ter zoper katere odločitve je možnost ugovora prepovedana. Le v takem primeru bo poveljevanje doseglo pravi namen.

V poglavju Poveljevanja bi bilo treba jasno navesti:

- kaj sodi pod pojem ukaza in kaj izven njega,
- ali je ugovor možen le zoper akte poveljevanja ali tudi zoper akte vodenja,
- ali je ugovor možen zoper nadrejenega in kdaj zoper drugo vojaško osebo,
- potencialne razloge, v okviru katerih je možen ugovor (ali obstaja pravica do ugovora po ZObr zaradi kršitve temeljnih človekovih pravic in temeljnih svoboščin),
- navedbo konkretnih razlogov v ugovoru,
- ali razlogi za odstop od službene poti sodijo med razloge za ugovor,
- jasen postopek (npr. kako ravnati s pobudo za začetek postopka pri varuhu človekovih pravic, ki jo predvideva ZObr, predlog zakona pa je postopkovno ne ureja).

K posameznim členom ima Državni svet naslednje **pripombe**:

K 32. členu

Po 32. členu predloga mora ukaz vojaška oseba izvršiti brez ugovaranja, razen v primerih, ki jih določata Zakon o obrambi in ta zakon, ko lahko vojaška oseba izvršitev ukaza odkloni. Predlog zakona v prehodnih določbah določa (94. člen), da postopki v zvezi s predlogi, ugovori, zahtevami in pritožbami po službeni poti, začeti pred uveljavitvijo tega zakona, se nadaljujejo in zaključijo po predpisih in Pravilih službe v Slovenski vojski, ki so veljala do uveljavitve tega zakona. Za postopke, roke, pristojnosti in druga vprašanja, ki so s tem zakonom drugače urejena kot v Pravilih službe v Slovenski vojski, se ta zakon uporablja neposredno.

Tako **ni jasno, ali obstaja pravica do ugovora po ZObr zaradi kršitve temeljnih človekovih pravic in temeljnih svoboščin**, saj med razlogi za odklonitev ukaza (33. člen) ni navedena, prav tako se obrazložitev k členu sklicuje le na 43. člen ZObr, ne pa tudi na 52. člen. Delno bi bil lahko ugovor zaradi kršitve temeljnih pravic upoštevan v 34.

členu predloga (prepoved poniževanja, sramotenja in žaljenja), vendar je pojem temeljnih pravic širši in vsebuje tudi mnoge druge situacije poleg pravice do osebnega dostojanstva.

K 33. členu

Odklonitev ukaza ureja 33. člen. V miru lahko vojaška oseba odkloni, poleg primerov, določenih v Zakonu o obrambi, tudi izvršitev ukaza, če ta pomeni neposredno nevarnost za njeno zdravje in življenje, ne gre pa za izvajanje pomoči ob naravnih in drugih nesrečah, za sodelovanje v mednarodnih obveznostih oziroma za opravljanje bojnih nalog v miru. O odklonitvi ukaza mora tisti, ki je ukaz izdal, takoj obvestiti nadrejenega, ki dokončno odloči o izdanem ukazu.

Vojaška oseba v skladu s prejšnjim odstavkom lahko odkloni izvršitev ukaza samo, če se ukaz nanaša na:

- delo s strupenimi ali kako drugače hudo škodljivimi snovmi brez zaščitnih sredstev in za katero vojaška oseba ni strokovno usposobljena;
- če pri izvrševanju ukaza ni mogoče zagotoviti niti najnujnejših varnostnih ukrepov.

Vojaška oseba izjemoma ne glede na prvi odstavek tega člena lahko odkloni v miru izvršitev ukaza tudi, če bi izvršitev ukaza po njenem prepričanju pomenila storitev prekrška in bi bilo zaradi izvršitve ukaza neposredno ogroženo njeno življenje. Vojaška oseba mora pred tem nadrejenega opozoriti, da bi z izvršitvijo ukaza storila prekršek in da bi bilo zato ogroženo njeno življenje. O odklonitvi ukaza mora tisti, ki je ukaz izdal, takoj obvestiti nadrejenega, ki dokončno odloči o izdanem ukazu.

Glede na primerjavo prvega s tretjim odstavkom ni mogoče sklepati na neke izjemne okoliščine, ki bi bile drugačne od posledice, ki je podobna (prvi odstavek vsebuje tudi nevarnost za zdravje) v obeh odstavkih: neposredna nevarnost za življenje. Če obstaja takšna nevarnost, se lahko posameznik sklicuje tako na prvi kot tretji odstavek, saj ločitev med njima ni narejena dovolj natančno; storitev prekrška kot edini razlikovalni znak še vedno ne pokaže na izjemne okoliščine, ki bi narekovale uporabo tretjega odstavka. Tako *ne vemo ali izjemne okoliščine predstavljajo težo prekrška ali dejanske okoliščine, v katerih naj bi bil storjen ali kar oboje*.

Rešitev se ponuja v dveh alternativah: ali v črtanju besede "izjemoma" ali pa v njeni nadomestitvi npr. z "zaradi nevarnosti za javni red, varnost, premoženje ali zdravje ljudi".

Predlog zakona govori o odklonitvi ukaza le v miru, ne pa tudi v času vojnega stanja. V času vojnega stanja prav tako obstajajo okoliščine, ki narekujejo odklonitev ukaza, vsebujejo pa jih določbe mednarodnega vojnega prava. Po 43. členu ZObr nihče ne sme izdati, niti ni dolžan in ne sme izvršiti povelja, če je očitno, da bi s tem storil kaznivo dejanje ali kršil določbe mednarodnega vojnega prava. Kazenski zakonik prav tako poleg ZObr, ki prepoveduje storitev kaznivega dejanja v vsakem primeru, prav tako ne ločuje med kaznivimi dejanji, ki bi bila storjena v času vojne ali v mirnem stanju.

Predlog zakona ne ureja postopka, ko bi podrejeni (za razliko od nadrejenega) vedel, da bo z izvršitvijo ukaza storil kaznivo dejanje ali kršil določbe mednarodnega vojnega prava, kar (kršitev) ZObr izrecno prepoveduje. Člen 283 KZ v takih primerih izrecno določa, da je podrejeni odgovoren za takšno kaznivo dejanje, pa čeprav je bilo storjeno na ukaz nadrejenega. Prav tako ni izrecno določeno, kdo bo odgovarjal zaradi storjenega prekrška, kdo ga lahko naznani, v kakšni obliki ipd.

Kazenski zakonik pri kaznivem dejanju neizpolnitve ukaza in odrekanja poslušnosti (273. člen) določa, da se vojaška oseba, ki ne izpolni ukaza nadrejenega v zvezi s službo ali mu odreče poslušnost, pa zaradi tega nastane nevarnost za življenje ljudi ali premoženje velike vrednosti, kaznuje z zaporom do dveh let. Po nasprotnem razlogovanju bi lahko trdili, da lahko podrejeni glede na določila KZ odkloni ukaz ne samo zaradi neposredne nevarnosti za svoje zdravje ali življenje (33. člen predloga), pač pa tudi zaradi nevarnosti za življenje drugih ljudi ali premoženja velike vrednosti, česar predlagatelj ni predvidel, zakonodajalec pa določa kot bistven element pri storitvi omenjenega kaznivega dejanja.

Predlagatelj v zadnjem odstavku prvega podpoglavja (ocena stanja in razlogi za sprejem zakona) predloga zakona navaja, da bo zakon "uredil posamezna vprašanja vojaške službe za poklicne pripadnike Slovenske vojske, v tistem delu, ki v Zakonu o obrambi še niso urejena oziroma še dodatno razdelal posamična vprašanja, za katere so načela opredeljena v Zakonu o obrambi. V zakonu o vojaški službi je treba urediti temeljne odnose v vojaški organizaciji, ki neposredno vplivajo na izvajanje vojaške službe in ki so se doslej urejali predvsem s Pravili službe v Slovenski vojski. Gre za vprašanja, ki so preverjena in preizkušena v praksi in jih je treba predpisati v obliki zakonskih norm". V tej zvezi izrecno opozarjamo na 52. člen ZObr (varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravica do ugovora), po katerem lahko vojaška oseba da pobudo za začetek postopka pri varuhu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, če meni, da so ji med vojaško službo njene pravice ali temeljne svoboščine omejene ali kršene. Vojaška oseba ima pravico do ugovora zoper prejeto povelje v skladu s pravili službe. Ugovor ne zadrži izvršitve dobljenega povelja, razen v primeru iz osmega odstavka 43. člena ZObr. Predlog zakona kljub ugovornem postopku, ki je predviden na zakonski ravni, ne ureja ugovora zoper povelje, ki krši temeljne pravice ali svoboščine podrejenega oziroma postopka pobude za začetek postopka pri varuhu človekovih pravic.

K 34. členu

Predlog kot rečeno v 34. členu ureja prepoved poniževanja, sramotenja in žaljenja. Nadrejeni ne sme izdati ukaza, ki temelji na spolu, veroizpovedi ali katerikoli drugi osebni okoliščini podrejenega, s katerim se fizično, verbalno ali kako drugače ponižuje, sramoti oziroma žali dostojanstvo podrejenega. Podrejeni mora tak ukaz izvršiti, vendar pred izvršitvijo seznanil nadrejenega, da bo ukazu ugovarjal po službeni poti pri višje nadrejenem v skladu s tem zakonom. Zastavlja se vprašanje, ali bo podrejeni res zaradi šokantnega poniževanja, sramotenja in žaljenja v takih trenutkih res tako "priseben" in sposoben, da bo lahko že pred izvršitvijo seznanil nadrejenega, da bo ukazu ugovarjal

po službeni poti. Zgleda, da bo predhodna seznanitev podrejenega procesna predpostavka, na podlagi katere bo lahko podrejeni kasneje vložil ugovor; v nasprotnem primeru bo podrejeni očitno prekludiran in ugovora ne bo mogel vložiti, kar bi bilo v določenih primerih neupravičeno.

K 37. členu

Predlog v 37. členu določa možne odstopne od službene poti. Odstop od službene poti je dovoljen le v primerih iz 34. člena (prepoved poniževanja, sramotenja in žaljenja) ali kadar gre za službene zadeve, pri katerih bi drugačno ravnanje ogrozilo varnost moštva, varnost oborožitve in vojaške opreme, povzročilo veliko materialno ali drugo škodo ali ogrozilo interese Slovenske vojske in obrambe države. Vojaška oseba, ki odstopi od službene poti, mora o tem seznaniti nadrejenega takoj, ko je to mogoče.

Ravnanje, ki bi ogrozilo varnost moštva, varnost oborožitve in vojaške opreme, ali ki bi povzročilo veliko materialno ali drugo škodo ali ogrozilo interese Slovenske vojske in obrambe države, je tako navedeno kot razlog za odstop od službene poti, čeprav zoper takšno ravnanje ni predvidenega izrecnega ugovora niti v ZObr niti po predlogu zakona.

Zaskrblijujoče je tudi dejstvo, da se po drugem odstavku 37. člena predloga neupravičen odstop od službene poti *kaznuje kot težja kršitev vojaške discipline zaradi opuščanja predpisanih postopkov, ki povzroči večje škodljive posledice.* Prav tako iz besedila "*ki povzroči večje škodljive posledice*" ne moramo jasno razbrati ali gre za potencialno nevarnost ali za konkretno oz. za konkretno posledico neupravičenega odstopa.

K 41. členu

Službena pot je po 36. členu predvidena za obravnavo predlogov, prošenj, zahtev in pritožb, medtem ko celotno drugo podpoglavje v besedilu členov ("Službena pot za obravnavo predlogov, ugovorov, prošenj, zahtev in pritožb") ureja le ugovor in pritožbo. Predlog ne predvideva primere, v katerih se lahko vloži predlog, prošnja ali zahteva. 41. člen predloga določa le, da lahko vojaška oseba posreduje namesto po službeni poti nadrejenemu predlog, prošnjo ali zahtevo vodnemu zaupniku, če se ta nanaša na akte vodenja in poveljevanja oziroma ravnanje drugih vojaških oseb ali nadrejenih in je v zvezi z vojaško osebo. Vodni zaupnik mora brez odlašanja po službeni poti tak predlog, prošnjo ali zahtevo posredovati nadrejenemu, ki o njej odloči oziroma sprejme vojaško osebo na uradni razgovor. Kljub temu ne dobimo odgovora ali je možno predlog, prošnjo ali zahtevo poslati po službeni poti, če se ne nanaša na akte vodenja in poveljevanja oziroma ravnanje drugih vojaških oseb ali nadrejenih, ki so v zvezi z vojaško osebo. Nanašanje na akte vodenja in poveljevanja oziroma ravnanje drugih vojaških oseb je lahko zgolj posledica, vzroka pa predlog zakona ne poda. Tako ne vemo, na kaj se nanaša predlog, prošnja ali celo zahteva. Člen govori tudi o "zadevah, ki jih vojaška oseba uveljavlja po službeni poti" in o "perečih vprašanjih", tako da se vprašanje še bolj zamegli. Ali se zahteva nanaša samo na zahtevo poveljnika voda ali čete po mnenju vodnega ali četnega zaupnika ali pa je zahteva drug izraz za pravico podrejenega?

K 42. členu

Člen 42. člen ureja uradni razgovor pri ministru. Poveljnik bataljona, njemu enake ali višje enote, častnik s činom polkovnik ali višjim činom ali vojaški uslužbenec XIV. ali višjega razreda, ki ni zadovoljen z odločitvijo nadrejenega o pritožbi, lahko pisno zaprosi za uradni razgovor pri ministru. Minister najpozneje v sedmih dneh odloči, ali bo vojaško osebo sprejel na uradni razgovor. Uradni razgovor pri ministru poteka ob navzočnosti načelnika generalštaba najpozneje v štirinajstih dneh od dneva vložitve pisne prošnje.

Iz predloga zakona ne izhaja, da bi moral nadrejeni o vsaki odločeni pritožbi obvestiti poveljnika voda ali druge njemu nadrejene. Iz določbe ni razbrati razloga za uradni razgovor pri ministru, prav tako pa tudi ne sankcij, ki bodo za nadrejenega najverjetneje sledile. V primeru poseganja v pravice nadrejenega, bi moral biti le ta o tem seznanjen; prav tako bi moral imeti možnost zagovora.

K 43. členu

Člen 43. člen prepoveduje skupinske ugovore in pritožbe. Skupinski ugovori ali pritožbe zoper akte vodenja in poveljevanja niso dovoljeni in se ne obravnavajo ter štejejo kot težja kršitev vojaške discipline zaradi opuščanja oziroma nepooblaščenega spreminjanja predpisanih postopkov, ki povzroči večje škodljive posledice.

Tudi tu iz besedila "*ki povzroči večje škodljive posledice*" ne moramo jasno razbrati ali gre za potencialno nevarnost ali za konkretno oz. za konkretno posledico skupinskega ugovora ali pritožb. Člen zavajajoče prepoveduje skupinske ugovore in pritožbe zoper akte vodenja, čeprav dejansko ni dovoljen niti individualni ugovor ali pritožba zoper akt vodenja. Člen 38 sicer določa, "da se ugovori lahko nanašajo na izdane akte vodenja in poveljevanja, vendar le v delu, ki se neposredno nanaša na vojaško osebo, ki vlaga ugovor na službene zadeve ali ravnanje druge vojaške osebe ali nadrejenih v zvezi s službenimi zadevami", vendar se po 30. členu ukaz nanaša le na akte poveljevanja in ne vodenja (vodenje je v rokah ministra - glej 42. člen ZObr), prav tako se ugovor ne more neposredno nanašati na ravnanje druge vojaške osebe (enakega ranga), pač pa le na nadrejenega (načelo enostarešinstva) oziroma tistega, ki ima v danem trenutku pravico izdajanja povelj.

Člen ne da jasnega odgovora kaj storiti v primeru, ko bi vsi podrejeni hkrati vložili individualne ugovore, saj bi imeli enako dejansko posledico kot skupinski ugovor in po drugi strani zakaj je prepovedan skupinski odgovor, če gre za "šokanten" ukaz nadrejenega.

Skupinski ugovor ali pritožba se ne obravnava. Zoper vlagatelje pa se uveljavlja odgovornost zaradi kršitve vojaške discipline zaradi opuščanja oziroma nepooblaščenega spreminjanja predpisanih postopkov, ki povzroči težje škodljive posledice. Takšno ravnanje oziroma opustitev je po mnenju predlagatelja "določena kot težja kršitev vojaške discipline in opredeljena v 5. točki četrtega odstavka 57. člena

Zakona o obrambi. Takšno ravnanje podrejenih ima lahko tudi znake kaznivega dejanja, če se vojaška oseba skupaj z drugimi vojaškimi osebami, upre ukazu nadrejenega v zvezi s službo ali ukaza noče izpolniti" (obrazložitev k 43. členu). 5. točka četrtega odstavka 57. člena ZObr določa "malomarno izvrševanje dolžnosti ali opuščanje oziroma nepooblaščenno spreminjanje predpisanih postopkov za določeno ravnanje, ki povzroči večje škodljive posledice" kaznivo dejanje upiranja nadrejenemu (274. člen KZ) pa določa, da se "vojaška oseba, ki se skupaj z drugimi vojaškimi osebami upre ukazu nadrejenega v zvezi s službo ali ga noče izpolniti, ali mu odreče, da bi storila svojo dolžnost, kaznuje z zaporom od treh mesecev do petih let".

Če se prepoved skupinskega ugovora nanaša le za opustitev ali nepooblaščenno spreminjanje predpisanih postopkov je potrebno pripomniti, da je ravno ta predlog zakona tisti, ki naj bi uredil postopke. Nadrejeni bi v takih primerih skupinski ugovor enostavno zavrgel, ker ni dovoljen. 43. člen spusti ravno tisto, kar je bistvo prepovedi skupinskega ugovora - *izrecna prepoved skupne odklonitve ali upiranja ukazu, ki mora biti v zvezi z izvrševanjem dolžnosti podrejenega*. Če ukaz ne izvira iz dolžnosti, ki je v zvezi s službo, upiranja nadrejenemu ne moremo šteti niti za težjo kršitev vojaške discipline niti za kaznivo dejanje.

43. člen predloga bi se tako lahko glasil:

"Skupinski ugovori ali pritožbe zoper akte poveljevanja niso dovoljeni in se ne obravnavajo. Skupna odklonitev ali upiranje ukazu se šteje kot težja kršitev vojaške discipline, ki bi lahko povzročila večje škodljive posledice zaradi opuščanja oziroma nepooblaščenega spreminjanja predpisanih postopkov in dolžnosti, ki so v zvezi s službo".

IV. poglavje predloga zakona ureja poveljevanje in izvrševanje ukazov. Ukaz ureja celovite dejavnosti, povezane z delom ali uporabo oziroma popolnjenjem enot in se loči od povelja, ki določa konkretno ravnanje vojaških oseb (glej 6. in 7. odst. 29. člena), oba pa se poleg direktive, odločitve, načrta, standardnih operativnih postopkov, pravil in tehničnih navodil uvrščata med akte poveljevanja.

Peta tč. prvega odstavka 3. člena predloga zakona določa, da je službena pot z zakonom in Pravili službe v Slovenski vojski (v nadaljnjem besedilu: pravila službe) urejen postopek, po katerem pripadnik posreduje nadrejenim svoje prošnje, predloge in zahteve ter ugovarja sprejetim odločitvam v zvezi z njegovim položajem, nalogami in drugimi vprašanji v zvezi z vojaško službo.

Člen 30 ureja izdajanje **aktov poveljevanja**, za katere v nadaljnjem besedilu uporablja **skupen izraz ukaz**, ki se očitno uporablja tudi za povelje, čeprav ju pred tem 29. člen predloga ločuje kot dva akta poveljevanja, 3. člen predloga govori o "odločitvah", 38. člen o ugovorih zoper akte vodenja in akte poveljevanja nadrejene osebe in druge vojaške osebe, 33. člen o odklonitvi le ukaza, 34. člen o ugovoru zaradi poniževanja, sramotenja in žaljenja nadrejenega.

K 45. členu

Člen določa možnost izrednega povišanja in napredovanja. Vojaška oseba je v letu, ko ji preneha služba v Slovenski vojski zaradi izpolnitve pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine po splošnih predpisih ali zaradi invalidske upokojitve, lahko izredno povišana ali napredovana v neposredno višji čin ali razred, kar se šteje kot posebno priznanje za opravljanje vojaške službe.

Predlog bi moral določiti, da mora vojaška oseba jasno navesti, kdaj se želi upokojiti in od katerega trenutka ima pravico do izrednega povišanja: ali od koledarskega leta, v katerem se bo upokojila ali od let starosti, ki jih je izpolnila vojaška oseba.

Če ima vojaška oseba npr. meseca januarja pravico do izrednega napredovanja, ker se bo februarja že upokojila je razlika od tiste vojaške osebe, ki bo ravno tako meseca januarja imela enako pravico, čeprav bo izpolnila pogoje za upokojitev v mesecu decembru. *Z vidika načela enakosti vojaških oseb bi bilo skladneje, da bi vse osebe pridobile pravico do izrednega napredovanja od trenutka, ko bi jim začelo teči zadnje starostno leto pred upokojitvijo, ne pa koledarsko leto.*

K 47. členu

Člen določa zadržanje napredovanja in odvzem razreda le za vojaškega uslužbenca, **ne pa tudi zadržanja povišanja za vojake**. Po 63.a členu ZObr so vojaški uslužbenci nižji in višji (od I. do XV. razreda), razporejajo pa se na dolžnosti, določene s formacijo, *za katere se ne zahteva vojaška izobrazba*, vojak pa je poddesetnik, desetnik in naddesetnik.

ZObr šteje za vojaške osebe vojake, podčastnike, častnike in vojaške uslužbence (glej pomen izrazov). Vojaški osebi se kot disciplinski ukrep za težje kršitve vojaške discipline lahko odvzame čin oziroma razred za eno stopnjo ali se jo *razporedi na drugo ali nižjo dolžnost največ do enega leta* (4. odst. 58. člena ZObr). Po predlogu 47. člena lahko (le op.) *vojaškemu uslužbencu* lahko pristojni organ v skladu z Zakonom o obrambi izreče zaradi težje kršitve vojaške discipline, *zadržanje napredovanja v višji razred najmanj za dve in največ za pet let* od dneva, ko je izrečeni ukrep zaradi kršitve vojaške discipline dokončen. Vojaški uslužbenci bodo tako zaradi storitve enako težke disciplinske kršitve v slabšem položaju kot vojaki; medtem ko bodo prvi za napredovanje lahko prikrajšani do 5 let, bodo slednji le za eno leto.

* * *

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije mag. Adolf Zupan.

Prvi odstavek 86. člena poslovnika državnega sveta - državni svet sprejema odločitve iz svoje pristojnosti

Sklepi državnega sveta ob obravnavi zaključkov posveta z naslovom ***V pričakovanju novega nacionalnega programa za kulturo***

Državni svet Republike Slovenije je na 56. seji, dne 4. 7. 2007, na podlagi prvega odstavka 85.a člena ter prvega in drugega odstavka 86. člena poslovnika državnega sveta (Ur. l. RS, št. 44/93, 14/99, 2/04 in 18/05) ter na podlagi posveta z naslovom ***V pričakovanju novega nacionalnega programa za kulturo***, sprejel naslednje

S K L E P E :

Državni svet Republike Slovenije je 17. maja 2007, ob iztekajočem se Nacionalnem programu za kulturo 2004 – 2007, organiziral posvet ***V pričakovanju novega nacionalnega programa za kulturo*** z namenom, da se še pred iztekom veljavnega in pred dokončnim oblikovanjem predloga novega NPK vključi v demokratični proces sooblikovanja predloga in hkrati omogoči vključitev tudi civilni družbi s področja kulture.

I.

Sodobna slovenska družba temelji na vsestransko bogati dediščini duha, slovenske kulture in dosežkov na mnogih področjih, na katere smo lahko ponosni. Ponosni smo lahko tudi na številne sodobne umetnike in druge ustvarjalce, ki v današnjem času in v mnogih primerih sodijo v vrh evropske ustvarjalnosti. Bolj in več kot kadarkoli doslej se prevajajo dela slovenske književnosti v številne jezike, slovenski slikarji in kiparji razstavljajo v znanih galerijah po vsem svetu in na najbolj prestižnih likovnih prireditvah, slovenski film kljub skromnemu številu posnetih filmov na leto dobiva nagrade po najbolj znanih festivalih in med ustvarjalci, ki v svojem delu povezujejo umetnost in znanost so med najbolj izpostavljenimi tudi slovenska imena.

II.

Področju kulture je potrebno posvetiti posebno pozornost saj zagotavlja tudi bistvene pogoje za kakovost življenja prebivalstva kot so vrednote, tradicija, delovne navade, inovativnost, sposobnost organiziranja in hkrati vpliva na medosebne odnose in osebno kulturo. V kolektivni kulturi spodbuja medsebojno spoštovanje, spoštovanje dela drugega, samokritičnost, spoštovanje vodenja; delo v skupinah v vsakdanjem življenju vpliva na medsebojne odnose. Kultura je vse bolj prisotna tudi v poslovnem svetu in tu odpira vrata poslovnim povezavam, trgu in virom sredstev. V politično kulturo prinaša odgovornost.

Še vedno pa velja tudi ugotovitev, da bolj kot na kateremkoli drugem področju ravno na področju kulture, zlasti umetnosti, Slovenci stopamo v korak z najbolj razvitim svetom in se docela enakopravno vključujemo v menjavo idej in vrednot na tem področju.

Vse te ugotovitve same po sebi zahtevajo, da je potrebno v procesu priprave novega programa za kulturo omogočiti premislek o strateških odločitvah, ki bodo upoštevale dogajanje v svetu globalizacije in vse bolj drugačen položaj kulture, posebej umetnosti, v novih pogojih in bodo podlaga za ukrepe, ki naj bi se v naslednjem obdobju izvajali in so nujni za razvoj na tem področju kot instrumenti nacionalne kulturne politike.

V večji meri kot doslej je v tem procesu in tudi kasneje potrebno vzpostaviti vzode in možnosti dialoga med ustvarjalci in kulturno politiko in tako na tem področju uresničiti načelo participacije kot enega od pogojev za razmah ustvarjalne kulture v svetovnih razsežnostih.

Nujno potrebno je zagotoviti in v NPK vgraditi kazalce s katerimi bomo ugotavljali učinke kulturne politike. Poenotiti je potrebno razumevanje vprašanja kulturne raznolikosti, ki se je skozi obdobja spreminjalo, a kljub temu spreminjanju pomena še vedno pomeni zlasti strpnost do raznih umetnostnih izrazov, tako tradicionalne kot moderne umetnosti ter v tej zvezi **določiti prioritete, ukrepe in kazalce uspešnosti.**

Temeljna prioriteta nacionalnega programa za kulturo naj bo tudi v bodoče **slovenski jezik**, njegova raba in razvoj, ki naj bo v sozvočju s sprejeto Resolucijo o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2007- 2011.

Posebno pozornost je potrebno posveti nadvse pomembni ustvarjalni sili - neodvisni kulturni produkciji in to produkcijo **vrednotiti in materialno omogočati z enaki merili** kot produkcijo državnih oziroma javnih ustanov, zavodov itd.

Dostopnost kulturnih dobrin in pogojev za uveljavljanje ustvarjalnosti mora biti dosledno in enakovredno zagotovljena povsod po državi. Spodbujati je potrebno geografsko razpršitev kulturnih dejavnosti in regionalni kulturni razvoj.

Pri pripravi programov je potrebno zagotoviti sodelovanje, sooblikovanje in usklajevanje med ministrstvi tako z vsebinskega kakor tudi s finančnega vidika, tako da bo zagotovljena preglednost, transparentnost in dostopnost podatkov.

Kultura naj bo generator gospodarskega razvoja, razvoja človeških virov, kvalitete življenja in socialne kohezivnosti. Da bi lahko spremljali uresničevanje navedenega cilja, je potrebno razviti in določiti ustrezne kazalce in na tej osnovi spremljati in ocenjevati dosežke.

Potrebno je okrepiti sodelovanje oz. zagotoviti možnosti za sodelovanje nevladnih organizacij in civilne družbe z mnenji in aktivno udeležbo tudi pri oblikovanju, pripravi

in sprejemanju predpisov na področju kulture. Celovita in stalna komunikacija civilne družbe z Ministrstvom za kulturo je za celotni kulturni sektor odločilna, saj omogoča lažje delovanje in spodbuja plodno sinergijo med pristojnimi vladnimi službami in kulturnimi producenti.

Ponovno je potrebno preveriti ustreznost nekaterih določb Zakona o uresničevanju javnega interesa v kulturi, ki urejajo upravljanje, vodenje in financiranje javnih zavodov ter razmerij znotraj njih.

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo in novi nacionalni program za kulturo morata zagotavljati pravno, vsebinsko in finančno podlago za posodobitev javnega sektorja, njegovo učinkovitost, odprtost in avtonomnost, pa tudi ustrezna socialna razmerja na tem področju oziroma socialno pravičnost.

Kultura je tudi ekonomsko pomembna kategorija. Njeni učinki se realizirajo posredno preko vsestranskega vpliva na družbo. V luči dobrega gospodarja je potrebno več pozornosti plemenitenju kulturnega premoženja. S sodobnimi pristopi oplemenitena kulturna dejavnost je lahko v večji meri izražena kot slovenska posebnost, zaščitna znamka, izvozna posebnost.

Vzpostaviti je potrebno vzode za promocijo Ministrstva za kulturo, ki naj s ciljno usmerjenimi akcijami promoviralo vlaganja zasebnega sektorja v javni interes, v javno dobro. Vlaganje gospodarstva v programe v javnem interesu in odnos potrošnikov do kulturnih vrednot sta je stvar splošnega razpoloženja v družbi in zato so potrebne promocijske dejavnosti, ki lahko ta razmerja pozitivno spodbujajo.

Postopek priprave bodočega nacionalnega programa mora biti čim bolj odprt in javen, demokratičen, da bodo zagotovljene možnosti za vključevanje širše strokovne in druge javnosti, ki želi sodelovati pri odločitvah o kulturi.

V skladu s prakso razvitih držav EU je potrebno urediti položaj samozaposlenih na področju kulture s sklenitvijo kolektivne pogodbe za samostojne ustvarjalce oz. samozaposlene (kakor je bilo poudarjeno tudi na sestanku EURO-FIA v Ljubljani novembra 2006)

Številni, v preteklosti večkrat izraženi, a nerealizirani predlogi in prizadevanja filmskih delavcev za ureditev slovenske kinematografije so primerljivi s preizkušenimi dobrimi praksami drugod po Evropi. Za njihovo uresničevanje bi bilo potrebno zagotoviti bolj dejavno filmsko politiko in več politične volje ter posluha.

Živa kultura in umetnost morata biti temelj vladnih strateških dokumentov tako tudi Resolucije o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023, v kateri področja kulture pravzaprav skoraj ni opaziti.

III.

Pripravo predloga novega Nacionalnega programa za kulturo bi bilo potrebno začeti s temeljito analizo stanja na področju kulture v novih političnih in družbenih okoliščinah.

Opraviti bi bilo potrebno analizo uresničevanja veljavnega Nacionalnega programa za kulturo, zlasti na podlagi poročil o njegovem uresničevanju in stališča ustvarjalcev na področju kulture ter strok, ki se s tem področjem ukvarjajo.

Potrebno bi bilo opraviti temeljito razpravo o pričakovanjih v zvezi s kulturo v novih pogojih, v katerih danes živimo Slovenci in v katerih se vsa razmerja in tudi vloga kulture ter pričakovanja v zvezi z njo zelo temeljito spreminjajo.

Šele po teh analizah in razpravah bi bilo smiselno začeti s pripravo predloga novega Nacionalnega programa za kulturo.

Sklepi državnega sveta ob obravnavi zaključkov posveta z naslovom ***Kako narediti institucije prijaznejše starejšim***

Državni svet Republike Slovenije je na 56. seji, dne 4. 7. 2007, na podlagi prvega odstavka 85.a člena ter prvega in drugega odstavka 86. člena poslovnika državnega sveta (Ur. l. RS, št. 44/93, 14/99, 2/04 in 18/05) ter na podlagi posveta z naslovom *Kako narediti institucije prijaznejše starejšim*, sprejel naslednje

SKLEPE :

Državni svet Republike Slovenije je v sodelovanju z Zvezo društev upokojencev Slovenije, s *Slovensko filantropijo in Mednarodno organizacijo Help the Age International*, Ob svetovnem dnevu boja proti nasilju nad starejšimi in v okviru leta enakih možnosti, organiziral 15. junija 2007, posvet na temo ***KAKO NAREDITI INSTITUCIJE PRIJAZNEJŠE STAREJŠIM.***

Namen posveta je bil izboljšati dialog med uporabniki in izvajalci v smislu izboljšanja kvalitete življenja in obravnave starostnikov v institucijah socialnega in zdravstvenega varstva.

Državni svet Republike Slovenije poudarja, da je že leta 2005 ob obravnavi varuhovega posebnega poročila Nasilje v družini - poti do rešitev podprl Varuha človekovih pravic v prizadevanjih, da se v Republiki Sloveniji čim prej izdela sistemski zakon, ki bi urejal področje nasilja v družini ter pri tem zaščitil tako otroke kot starejše. Državni svet je že takrat predlagal spremembe številnih zakonov, ki bi dali večje pristojnosti posameznim institucijam in s tem začeli učinkoviteje preprečevati nasilje v vseh okoljih.

Državni svet Republike Slovenije je že takrat opozoril, da je nasilje v slovenski družbi odraz naših moralnih, etičnih, socialnih, gospodarskih pa tudi političnih razmer, saj so nam za vzgled vrednote kot so moč, vpliv, prevare, zlorabe, nasilno obnašanje, nasilna komunikacija in drugo. Ker smo kot družba naklonjeni nasilni komunikaciji in nasilnemu obnašanju, bi morali sistematično pričeti s spreminjanjem naših miselnih in vedenjskih vzorcev ter s spreminjanjem vrednot že v osnovni celici naše družbe, to je v družini. Za tako negativno stanje na tem področju v naši družbi nosijo veliko odgovornost tudi mediji, predvsem televizija.

Državni svet Republike Slovenije ugotavlja, da se kljub številnim posvetom in razpravam na to temo, nasilje v naši družbi povečuje. Opravljene raziskave kažejo, da je največ nasilja v družinah, šolah, nato sledijo druge institucije. Nasilje, ki so mu izpostavljeni starostniki v institucijah je v odnosu do nasilja v družini lažje obvladljivo, ker so tu delovni procesi načrtovani, vodeni in kontrolirani ter so v primerih nasilja tudi sankcionirani.

V institucijah socialnega in zdravstvenega varstva se odvijajo odnosi med osebami, ki pomoč nudijo in osebami, ki jo prejemajo, v katerih pa lahko pride do zelo napetih situacij. Tudi dolgotrajno sobivanje v enem prostoru generira številne napetosti in zapletene odnose, vedenja in odzive. Oskrba in nega starostnikov postaja vedno bolj zahtevna naloga, saj so potrebe starostnikov zaradi podaljševanja življenjske dobe vse bolj intenzivne in kompleksne. Standardi in normativi storitev izvajalcem ne omogočajo potrebnega izobraževanja in rednega strokovnega izpopolnjevanja, supervizije, potrebnega počitka in stimulatívnega nagrajevanja dela, kar se neposredno odraža na kvaliteti oskrbe, medsebojnih odnosih in s tem kvaliteti življenja starostnikov v institucijah. V ocenjevanje kakovosti storitev je potrebno vključevati starostnike, uporabnike storitev.

Institucije socialnega varstva, ki v izvajanje storitev vključujejo prostovoljce, jih usposabljaajo in podpirajo razvoj prostovoljstva, bi morale biti posebej stimulirane. Pomemben prispevek k izboljšanju kvalitete storitev in dopolnjevanju kvalitete življenja v starosti lahko prispevajo nevladne organizacije in civilna združenja, povezana v skupne mreže z izvajalci socialnih in zdravstvenih storitev v okviru javne mreže na nivoju ene ali več lokalnih skupnosti.

Vlada Republike Slovenije bi morala vzpostaviti motivacijske mehanizme, stimulatívno nagrajevanje ter sistem ocenjevanja kakovosti, kar bi zagotovilo boljše preglednost, vzpodbudilo strokovni napredek, razvoj novih oblik dela, vzpostavljanje in vključevanje novih poklicnih profilov in podpiralo inovativnost.

Državni svet Republike Slovenije opozarja tudi na sprejeta določila v resolucijah in programih socialnega in zdravstvenega varstva, ki pa se ne izvajajo. Obstoječe mreže javne službe in obseg storitev ne zadoščajo za uresničevanje pravic določenih v zakonih in navodilih, saj so dolge čakalne vrste za vstop v institucionalno varstvo, kot tudi za socialno oskrbo na domu. Centri za socialno delo pa ne morejo prevzeti odgovornosti za

oskrbo starostnikov brez vzpostavljene mreže programov in storitev, ki uporabniku omogoča izbiro in vpliv na vrsto in obseg storitve.

V občinah je potrebno vzpostaviti delovanje koordinativnih teles, v katere je potrebno vključiti tudi predstavnike starejše populacije, ki bi sodelovala pri načrtovanju potreb socialnovarstvenih storitev in spremljala kakovost bivanja v institucijah socialnega varstva, pa tudi kakovost izvajanja pomoči na domu in drugih storitev za starostnike v domačem okolju.

Državni svet Republike Slovenije poudarja, da je za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2005-2010 in Strategije varstva starejših do leta 2010 - solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva nujno medresorsko povezovanje in usklajevanje. Zaradi tega naj se pri Vladi Republike Slovenije ustanovi Urad za vprašanja starejših.

Nadalje Državni svet Republike Slovenije predlaga, naj se v predlogu zakona o preprečevanju nasilja, ki je v fazi osnutka, nujno opredeli institut zagovorništva kot obliko pomoči starejšim in invalidom pri obravnavanju in preprečevanju zlorab in nasilja nad njimi.